

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžso/210/2015
Identifikačné číslo spisu: 5014200915
Dátum vydania rozhodnutia: 25.10.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:5014200915.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Viliama Pohančeniča v právnej veci žalobcu: K. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom E. XX/XX, XX-XXX L. U., X., právne zastúpeného advokátskou kanceláriou: V4 Legal, s.r.o., IČO: 36 858 820, so sídlom Tvrdého 4, Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti pribratého účastníka konania: WEBUNG, s.r.o., IČO: 47 237 201, so sídlom Palárikova 76, Čadca, právne zastúpeného advokátskou kanceláriou: V4 Legal, s.r.o., IČO: 36 858 820, so sídlom Tvrdého 4, Žilina, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 32213-2/2014-BA zo dňa 14. mája 2014, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 21Scud/104/2014-47 zo dňa 12. augusta 2015 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 21Scud/104/2014-47 zo dňa 12. augusta 2015 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 32213-2/2014-BA zo dňa 14. mája 2014 z r u š u j e a vec jej v r a c i a na ďalšie konanie.

Žalovaná je povinná nahradiť žalobcovi trovy konania, pozostávajúce z trov právneho zastúpenia vo výške 170,87 eur na účet právneho zástupcu žalobcu, V4 Legal, s.r.o., do tridsiatich dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudkom č. k. 21Scud/104/2014-47 zo dňa 12.08.2015 Krajský súd v Žiline zamietol žalobu o preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredia č. 32213-2/2014-BA zo dňa 14.05.2014. Týmto rozhodnutím žalovaná zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca č. 50563-1/2013-CA z 12.12.2013, ktorým pobočka žalovanej rozhodla, že žalobcovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi WEBUNG, s.r.o. od 01.12.2013 podľa slovenskej legislatívy.

V odôvodnení rozhodnutia krajský súd uviedol, že aplikovať nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 a jeho čl. 11 (1) vo väzbe na čl. 13 ods. 3 ako aj nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo dňa 16.09.2009 a čl. 14 - 16 je možné iba v prípade, keď osoba

vykonáva činnosť zamestnanca ako aj činnosť samostatne zárobkovo činnej osoby (ďalej len „SZČO“) v dvoch členských štátoch. V posudzovanej veci nebolo sporné, že žalobca vykonáva činnosť SZČO v Poľskej republike, no z vykonaného dokazovania v správnom konaní nebolo preukázané, že by reálne, fakticky vykonával činnosť zamestnanca u zamestnávateľa WEBUNG, s.r.o., Palárikova 76, Čadca na území SR. Záver prvostupňového správneho orgánu a žalovanej, že žalobcovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi WEBUNG, s. r. o. od 01.12.2013 podľa slovenskej legislatívy považoval za súladný so zákonom, nakoľko § 20 zákona č. 461/2003 Z. z. ako zákonnú podmienku vzniku povinného poistenia predpokladá existenciu statusu žalobcu ako zamestnanca v pracovnom pomere. Takýto záver nepovažoval za rozporný so skutočnosťou, že žalobcovi bol vydaný registračný list - prihláška fyzickej osoby do Sociálnej poisťovne, v ktorej bol označený identifikačnými údajmi a bol označený aj jeho zamestnávateľ. Podanie a registrácia prihlášky však nie je dôkazom o skutočnom (reálnom) vzniku pracovného pomeru žalobcu u zamestnávateľa. Keďže podľa názoru krajského súdu nebolo sporným, že žalobca vykonáva samostatne zárobkovú činnosť v členskom štáte v Poľskej republike a nevykonáva činnosť zamestnanca u zamestnávateľa s miestom podnikania na území Slovenskej republiky, konštatoval, že podlieha výlučne právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva samostatne zárobkovú činnosť (čl. 11 (3) základného nariadenia) a neboli splnené podmienky pre aplikáciu čl. 13 (3) vo väzbe na čl. 11 (1) prvá veta základného nariadenia. Reálny súbeh vykonávania činnosti žalobcu ako zamestnanca a SZČO v dvoch členských štátoch nebol preukázaný a preto neboli splnené podmienky pre aplikáciu čl. 13 (3) základného nariadenia. Len existujúci súbeh dvoch činností vykonávaných v odlišných členských štátoch môže zakladať postup podľa základného nariadenia (čl. 13 (3)) a aplikáciu uplatniteľných právnych predpisov príslušného členského štátu (hlava II čl. 16 vykonávacieho nariadenia). Na záver krajský súd dodal, že nebolo potrebné sa zaoberať registrovým sídlom zamestnávateľa, keďže nebol preukázaný reálny výkon činnosti žalobcu u označeného zamestnávateľa.

Rozsudok krajského súdu napadol žalobca včasným odvolaním. Namietal, že organizačná zložka žalovanej odôvodnila svoj záver len na základe výsledkov kontroly za obdobie od 01.02.2012 do 26.02.2013, ktoré sa na žalobcu nemôžu vzťahovať. Žalovaná v napadnutom rozhodnutí pojednáva o skutočnostiach, ktoré neboli predmetom dokazovania v prvostupňovom konaní a neboli súčasťou zisteného skutkového stavu. Žalobcovi a príbratému účastníkovi konania bolo preto odňaté subjektívne právo brániť sa, nakoľko argumenty žalovanej o registrovanom sídle príbratého účastníka ako aj informácia o kontrole vykonanej dňa 05.11.2013 boli prvýkrát spomenuté až v druhostupňovom rozhodnutí. Závery o tom, že žalobcovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti na základe vykonaných kontrol považoval za predčasné a tvrdenia o tom, že ide o fiktívneho zamestnávateľa považoval, vzhľadom na veľký počet zamestnávateľov zamestnávajúcich poľských občanov, za dedukcie. Uviedol, že z predloženého administratívneho spisu nie je zistiteľné, akým spôsobom bolo preukázané, že reálne činnosť zamestnanca nevykonával. Žalobca vo svojom odvolaní ďalej namietal, že príbratý účastník konania ako zamestnávateľ organizačnej zložke žalovanej predložil všetky potrebné doklady preukazujúce reálny výkon činnosti zamestnancov, ktoré si kontrolóri vyžiadali. Žalovaná napriek tomu nepristúpila k doplneniu dokazovania a zotrvala na svojich záveroch. Žalobca zároveň poukázal na list žalovanej - oznámenie týkajúce sa spoločností, ktoré na území Slovenskej republiky vykonávajú činnosť ako tzv. schránkové firmy zo dňa 25.07.2013, v ktorom žalovaná informuje príslušný poľský orgán sociálneho zabezpečenia ZUS o tom, že zamestnanci príbratého účastníka a ďalších vybraných zamestnávateľov nepodliehajú slovenským právnym predpisom a o tom, že v prípade podania odvolania zo strany žalobcu, resp. príbratého účastníka tieto zamietne a potvrdí rozhodnutia svojich organizačných zložiek. Uvedeným postupom podľa názoru žalobcu došlo k neprípustnému prejedikovaniu rozhodnutia v odvolacom konaní.

Žalovaná sa vo svojom vyjadrení zo dňa 13.10.2015 k odvolaniu pridržiavala svojich predchádzajúcich vyjadrení a uviedla, že so zamestnancami sú uzatvárané pracovné zmluvy na 10 hodín mesačne. Počet hodín, ktoré majú zamestnanci odrobiť a k tomu príslúchajúca mzda za vykonanú prácu vzbudzujú odôvodnené pochybnosti o rentabilnosti, keďže zamestnanci dochádzajú z Poľskej republiky

individuálne. Dochádzať z Poľskej republiky do rôznych miest Slovenskej republiky a odpracovať napr. 3 hodiny denne sa žalovanej javilo ako neefektívne a vyvolávajúce podozrenie z obchádzania právnych predpisov Poľskej republiky. Uviedla tiež, že miesto podnikania zamestnávateľa Palárikova 76, Čadca nie je možné považovať za registrované sídlo zamestnávateľa na účely hlavy II základného nariadenia. Poukázala tiež na čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, podľa ktorého, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých krajín členských štátov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na čl. 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia čl. 14 vykonávacieho nariadenia. Podotkla, že dohoda medzi poľskou inštitúciou ZUS a Sociálnou poisťovňou nemusí mať podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia písomnú formu. Dodala, že dôkazné bremeno leží nielen na žalovanej, ale aj na žalobcovi a príbratom účastníkovi konania a túto povinnosť si riadne nesplnili. Žiadala preto napadnutý rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť.

Príbratý účastník konania žiadal napadnutý rozsudok krajského súdu zmeniť, rozhodnutie žalovanej zrušiť a vec jej vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S. s. p.“). V zmysle § 492 ods. 2 S. s. p. odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p.), preskúmal napadnuté rozhodnutie v súlade s § 214 ods. 2 O. s. p. bez nariadenia pojednávania, a dospel jednomyselne k záveru, že odvolanie žalobcu bolo podané dôvodne, a že prvostupňový rozsudok Krajského súdu v Žiline je potrebné zmeniť tak, že rozhodnutie žalovanej zruší a vec vráti žalovanej na ďalšie konanie.

Podľa čl. 2 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s hlavou II.

Podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

Podľa čl. 1 ods. 3 písm. j) základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

Podľa čl. 16 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) osoba, ktorá vykonáva činnosť v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

Podľa bodu 1 rozhodnutia č. A1 z 12. júna 2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu a zmierovacieho postupu týkajúceho sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „rozhodnutie č. A1“) toto rozhodnutie stanovuje pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa môžu použiť v týchto prípadoch:

- a) prípady, keď existujú pochybnosti o platnosti dokumentu alebo o správnosti podporných dokladov, ktoré uvádzajú situáciu osoby na účely uplatňovania nariadenia (ES) č. 883/2004 alebo nariadenia (ES) č. 987/2009, alebo
- b) prípady, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov.

Podľa bodu 5 rozhodnutia č. A1 inštitúcia alebo orgán, ktorý vyjadrí pochybnosti o platnosti dokumentu, ktorý vydala inštitúcia alebo orgán druhého členského štátu, alebo ktorý nesúhlasí s (dočasným) určením uplatniteľných právnych predpisov, sa týmto nazýva žiadajúcou inštitúciou. Inštitúcia druhého členského štátu sa týmto nazýva dožiadanou inštitúciou.

Podľa bodu 6 rozhodnutia č. A1, ak dôjde k jednej zo situácií uvedených v bode 1, žiadajúca inštitúcia sa obráti na dožiadanú inštitúciu, aby požiadala o potrebné objasnenie jej rozhodnutia a v prípade potreby zrušila príslušný dokument alebo ho vyhlásila za neplatný, alebo preskúmala alebo zrušila svoje rozhodnutie.

Podľa bodu 7 rozhodnutia A1 žiadajúca inštitúcia zdôvodní svoju žiadosť, pričom uvedie, že sa uplatňuje toto rozhodnutie, a poskytne príslušné podporné doklady, ktoré boli dôvodom žiadosti. Uvedie, kto bude jej kontaktnou osobou počas prvej fázy postupu dialógu.

Podľa bodu 9 rozhodnutia A1 dožiadaná inštitúcia čo najskôr informuje žiadajúcu inštitúciu o výsledku svojho prešetrovania, ale najneskôr do troch mesiacov od doručenia žiadosti.

Podľa bodu 10 rozhodnutia A1, ak sa pôvodné rozhodnutie potvrdí, zruší a/alebo ak sa dokument zruší alebo vyhlási za neplatný, dožiadaná inštitúcia o tom informuje žiadajúcu inštitúciu. O svojom rozhodnutí

informuje aj dotknutú osobu a prípadne aj jej zamestnávateľa a oznámi im tiež, akými postupmi môžu toto rozhodnutie napadnúť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Rozhodnutím č. 50563-1/2013-CA z 12.12.2013 Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca rozhodla, že žalobcovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi WEBUNG, s.r.o. od 01.02.2013 podľa slovenskej legislatívy s odôvodnením, že kontrolou vykonanou prvostupňovým správny orgánom dňa 26.02.2013 nebol preukázaný reálny výkon činnosti žalobcu ako zamestnanca, a preto nemôže podliehať slovenským právnym predpisom ani podľa jedného z citovaných článkov základného nariadenia. Žalovaná Sociálna poisťovňa, ústredie toto rozhodnutie rozhodnutím č. 32213-2/2014-BA zo dňa 14.05.2014 potvrdila a odvolanie voči nemu podané zamietla. Svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že na základe kontroly sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti zamestnancov zamestnávateľa na území Slovenskej republiky ani splnenie podmienok na určenie miesta podnikania. Dodala, že určovať uplatniteľnú legislatívu a zároveň kontrolovať splnenie podmienok na určenie uplatniteľnej legislatívy je v súlade s koordinačnými nariadeniami oprávnená len inštitúcia ustanovená na tento účel, t.j. Sociálna poisťovňa.

Na žalobcu sa ako na štátneho príslušníka členského štátu priamo vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia - „základné nariadenie“. V zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodný čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcom všeobecnú platnosť, je záväzný vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch. Nariadenie je teda nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu a nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

Toto základné nariadenie v čl. 13 ustanovuje, legislatíva ktorej krajiny sa vzťahuje na osobu súbežne vykonávajúcu činnosť zamestnanca a činnosť SZČO v dvoch členských štátoch. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia - „vykonávacie nariadenie“ zas v čl. 16 upravuje procesný postup pri určení príslušnej legislatívy v zmysle rozhodujúcich ustanovení základného nariadenia. Práve tento článok prenecháva kompetenciu určiť príslušnú legislatívu organizácii v mieste bydliska osoby vykonávajúcej činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch.

Odvolací súd sa nestotožnil s argumentáciou krajského súdu o nesplnení predpokladov pre aplikáciu základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia z dôvodu nepreukázania reálneho súbehu činnosti žalobcu ako SZČO na území Poľskej republiky a činnosti ako zamestnanca na území SR. Otázka, či žalobca spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom hmotnoprávneho posúdenia, na vykonanie ktorého je však príslušná inštitúcia určená vykonávacím nariadením, v tomto prípade určená inštitúcia Poľskej republiky. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte než určuje nariadenie na takéto posúdenie príslušná nie je. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadení, ktorým je, okrem iného, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť (bod 15 preambuly základného nariadenia). Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých štátov samostatne, mohlo by dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho by osoba podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho zo štátov. Práve na vylúčenie vzniku takýchto situácií európsky normotvorca prijal základné a vykonávacie nariadenie, pričom vykonávacie nariadenie v čl. 16 prípadne v spojení s rozhodnutím č. A1 stanovuje postup určovania uplatniteľnej legislatívy.

Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia: institution of the

place of residence, inštitúcie miesta bydlíšťa, der Träger des Wohnorts) a to v súlade s čl. 13 základného nariadenia. Určenie uplatniteľných právnych predpisov inštitúciou podľa miesta bydliska nie je jediným spôsobom určenia uplatniteľnej legislatívy. V zmysle čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia je za okolností tam ustanovených možné určiť uplatniteľné právne predpisy tiež vzájomnou dohodou dotknutých inštitúcií.

V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy je pre žalobcu príslušná poľská inštitúcia.

Nebolo preto v kompetencii žalovanej Sociálnej poisťovne posudzovať, či žalobca vykonáva alebo nevykonáva činnosť ako zamestnanec a súčasne ako SZČO v dvoch členských štátoch. Ak žalobca tvrdil, že vykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnej osoby na území Poľskej republiky a súčasne je zamestnaný na území Slovenskej republiky, bolo úlohou žalobcu tieto skutočnosti oznámiť v zmysle čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia inštitúcii v štáte bydliska. Štátom bydliska určená inštitúcia mala v zmysle čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia bezodkladne určiť, ktoré právne predpisy sa na žalobcu uplatňujú.

Sociálna poisťovňa môže v rámci spolupráce inštitúcii členského štátu bydliska poskytnúť informácie pre správne určenie uplatniteľnej legislatívy, nevynímajúc informácie o odôvodnených pochybnostiach o reálnom výkone jednej z tvrdených činností. V konkrétnom prípade jej však nebola v zmysle vykonávacieho nariadenia zverená právomoc určiť uplatniteľnú legislatívu, nakoľko nebola inštitúciou určenou štátom bydliska žalobcu.

Právomoc je procesnou podmienkou konania, ktorú je potrebné skúmať počas celého konania a ktorej nedostatok nie je možné odstrániť. Keď teda žalovanej nebola nariadením Európskej únie daná právomoc na rozhodovanie o určení uplatniteľnej legislatívy, nemožno vôbec uvažovať o konkrétnej vecne príslušnej organizačnej zložke v zmysle § 178 a § 195 zákona o sociálnom poistení v rámci štruktúry žalovanej.

V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje aj na list poľskej inštitúcie sociálneho poistenia zo dňa 10.10.2013 adresovaný žalovanej, ktorý je súčasťou administratívneho spisu v tejto veci, v ktorom poľská inštitúcia Zaklad Ubezpieczen Spolecznych („ZUS“) uviedla, že nie je pre ňu pochopiteľná informácia, že ústredie Sociálnej poisťovne potvrdí rozhodnutia pobočiek Sociálnych poisťovní. Uviedla, že počas rokovaní vo Váršave bolo dohodnuté, že ústredie Sociálnej poisťovne preruší svoje konania a najskôr Zaklad Ubezpieczen Spolecznych určí, že na takého osoby sa vzťahuje poľské zákonodarstvo.

Na rozhodnutie tejto inštitúcie mala žalovaná počkať a v prípade, že s ním nesúhlasila postupovať podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia v spojení s rozhodnutím č. A1 vrátane poskytnutia potrebných podporných dokladov, medzi ktoré patria tiež výstupy z kontrol vykonaných u zamestnávateľa. Sama však nebola oprávnená rozhodovať o splnení podmienok čl. 13 ods. 3 základného nariadenia.

Pokiaľ žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu žalobcu poukazuje na čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia a na skutočnosť, že dohoda medzi ZUS a Sociálnou poisťovňou nemusí mať podľa vykonávacieho nariadenia písomnú formu, odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že v každom prípade musí byť existencia takejto dohody (aj keď nariadenie explicitne nevyžaduje písomnú formu) žalovanou preukázaná a zároveň musí spĺňať podmienky preskúmateľnosti, keďže určenie uplatniteľnej legislatívy nesmie byť arbitrárne a prispôbenie faktov alebo udalostí, ku ktorým dochádza v jednom členskom štáte nemôže v žiadnom prípade viesť k tomu, aby sa iný členský štát stal príslušným alebo jeho právne predpisy uplatniteľnými (bod č. 11 preambuly vykonávacieho nariadenia). Tieto podmienky však v prejednávanom prípade žalovanou splnené neboli a z administratívneho spisu žalovanej nevyplýva existencia dohody podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia. Zároveň odvolací súd poukazuje na povinnosť žalovanej v odôvodnení rozhodnutia podľa § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bola vedená pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovala. Žalovaná ani

pobočka Sociálnej poisťovne, ktorá rozhodovala v prvom stupni však v odôvodnení rozhodnutia neuviedla, že by dohoda medzi ňou a poľskou inštitúciou ZUS bola podkladom na vydanie rozhodnutia.

Ak bola pre žalobcu určená uplatniteľná legislatíva, či už rozhodnutím ZUS alebo dohodou podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, Sociálna poisťovňa nemôže vo veci rozhodovať. Ak bola uplatniteľná legislatíva určená príslušnou poľskou inštitúciou, je potrebné vyčekať na právoplatné skončenie prípadného súdneho sporu v Poľskej republike. Konečné, na súde už nenapadnuteľné, rozhodnutie ZUS alebo vzájomná dohoda vylučujú možnosť, aby o uplatniteľnej legislatíve rozhodovala aj žalovaná. Odvolací súd súčasne zdôrazňuje, že zo spisu žalovanej nevyplýva existencia konečného rozhodnutia o uplatniteľnej legislatíve.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, ktorým bolo hmotnoprávne posudzovanie splnenia kritérií čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, v konaní správneho orgánu bola zistená taká vada, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia, a zároveň rozhodnutie je nepreskúmateľné pre neúplnosť spisov správneho orgánu, keď žalovaná sa odvolávala na také skutočnosti, ktoré neboli súčasťou administratívneho spisu, čo je dôvod na zrušenie správneho rozhodnutia ex offo bez ohľadu na žalobné námietky, keďže z nedostatočného administratívneho spisu nikdy nebude možné zistiť zákonnosť preskúmaného rozhodnutia. Preto rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 veta prvá O. s. p. zmenil a podľa §250j ods. 2 písm. a) a e) v spojení s § 250j ods. 3 veta prvá O. s. p. rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní bude žalovaná postupovať v naznačenom smere tak, aby odstránila vyššie uvedené pochybenia, pričom je viazaná právnym názorom odvolacieho súdu.

Odvolací súd zároveň v zmysle § 250k ods. 1 O. s. p. priznal v konaní úspešnému žalobcovi právo na náhradu trov konania. Náhrada trov prvostupňového konania pozostáva z náhrady za odmenu advokáta v zmysle § 11 ods. 4 veta prvá Vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb za tri úkony právnej služby v prvostupňovom konaní (prevzatie a príprava právneho zastúpenia zo dňa 28.05.2014 vo výške 134 eur, podanie žaloby zo dňa 22.07.2014 vo výške 134 eur, účasť na pojednávaní dňa 12.08.2015 vo výške 139,83 eur) a z náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné v zmysle § 16 ods. 3 Vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. (2 x 8,04 eur za úkony vykonané v roku 2014 a 1 x 8,39 eur za úkon vykonaný v roku 2015). Odvolací súd nepriznal žalobcovi uplatnenú náhradu odmeny advokáta za vyjadrenie zo dňa 18.06.2015 z dôvodu nízkej právnej náročnosti úkonu, keď uvedeným podaním sa žalobca bez ďalšieho len vyjadril, že nesúhlasí s prejednaním veci bez nariadenia pojednávania.

Náhrada trov odvolacieho konania pozostáva z náhrady za odmenu advokáta v zmysle § 11 ods. 4 veta prvá vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. za jeden úkon právnej služby (podanie odvolania zo dňa 24.09.2015 vo výške 139,83 eur) a z náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. (8,39 eur za rok 2015).

Odvolací súd znížil náhradu trov právneho zastúpenia v časti odmeny advokáta (a teda v zmysle § 250k ods. 1 veta tretia O. s. p. náhradu trov právneho zastúpenia v tejto časti nepriznal) na jednu pätinu z celkovo patriacej odmeny z dôvodu, že v danej veci ide o tzv. typizovanú žalobu. V prejednávaní veci ide o jedno z opakovaných konaní (ďalšie napr. 9Sžso/63/2015, 9Sžso/172/2015, 9Sžso/86/2016), ktoré sú skutkovo veľmi obdobné s totožnou právnou otázkou, týkajúcou sa uplatnenia práv žalobcu v predchádzajúcom správnom konaní. Tomu zodpovedali aj jednotlivé podania úspešného žalobcu, čo do rozsahu a obsahu. Na druhej strane pri svojom rozhodovaní o výške náhrady trov odvolacieho konania odvolací súd prihliadol aj na povinnosť právneho zástupcu riadne plniť procesné povinnosti žalobcu, a to najmä dodržiavanie lehôt a pokynov konajúcich súdov. Po zvážení oboch uvedených hľadísk znížil Najvyšší súd Slovenskej republiky požadovanú náhradu trov konania v časti odmeny advokáta na jednu pätinu. Z celkovej sumy odmeny 547,66 eur tak priznal odmenu advokáta v sume 109,53 eur. Režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. priznal v plnej výške v celkovej sume 32,86 eur.

Trovy právneho zastúpenia tak po zvýšení o sumu DPH 20 % predstavujú spolu sumu 170,87 eur.

Žalobcovi odvolací súd nepriznal uplatnenú náhradu súdneho poplatku za návrh vo výške 70 eur ani súdneho poplatku za odvolanie vo výške 35 eur, nakoľko toto konanie je od súdnych poplatkov vecne oslobodené a žiadne súdne poplatky zaplatené neboli

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.